

Список літератури

1. Директива ради Європейського Союзу 98/83/ЄС від 3 листопада 1998 р. «Про якість води, призначеної для вживання людиною». URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_963 (дата звернення 17.11.2021).
2. Левківський С.С. Раціональне використання і охорона водних ресурсів. Київ : Лебідь, 2006. 33 – 36 с.
3. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 22.05.2008 р. № 4004/12. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12> (дата звернення 15.11.2021).
4. Про Концепцію Загальнодержавної цільової соціальної програми «Питна вода України» на 2022-2026 роки : Розпорядження КМУ від 28.04.2021 р. №388-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/388-2021-%D1%80#Text> (дата звернення 15.11.2021).
5. Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» : затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України від 12.05.2010р. №400. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0452-10> (дата звернення 15.11.2021).

ТИЛІГУЛЬСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ЛАНДШАФТНИЙ ПАРК: МИНУЛЕ ТА СЬОГОДЕННЯ

Львович Г.С., Коренєва Ж.Б., Богомоллова П.Б.
Одеський державний аграрний університет. м. Одеса
Жуцько Є.Д.

Одеський обласний гуманітарний центр позашкільної освіти та виховання,
Еколого-натуралістичний підрозділ, гурток «Біологія тварин з основами
ветеринарної медицини» 10 клас, м. Одеса

Актуальність теми. Природа нашого Одеського регіону, як і вся природа нашої держави неймовірна і мальовнича. І незалежно, що це - гори чи степи, ліси чи болота, моря чи річки, пустеля чи луки – все це багатство нашої держави. Крім, красивої природи, на територіях природно-заповідного фонду мешкають унікальні тварини і рослини, що занесені не тільки до Червоної й Зеленої книг України, а ще й до Європейських червоних списків та охороняються Міжнародними Угодами та Конвенціями.

Ще до початку повномасштабного вторгнення російських окупантів на територію нашої держави ми відвідали Тилігульський регіональний ландшафтний парк і були вражені його красою. Але сьогодні російські загарбники поставили під загрозу існування не тільки Тилігульського регіонального ландшафтного парку, а й інших природно-заповідних територій нашого Південного регіону і всієї України, що залишаються в зоні бойових дій та переживають наслідки та ганебні дії російської окупації.

Тому **метою нашої роботи** є зібрання, аналіз та опис минулого та сьогодення Тилігульського регіонального ландшафтного парку

Результати досліджень. Початок має зв'язок з річкою Тилігул, назва якої в перекладі «буйне озеро» і це й правда було так. Річка Тилігул знаходилася в долині і була досить повноводною, а її води, як і всю долину, обвіювали часті вітрами. Поступово з зміною кліматичних умов річка частково почала пересихати та міліти, а головне поступово припинявся її зв'язок з Чорним морем. Таким чином і утворився цей дивовижний куточок Північного Причорномор'я, що є одним з найбільших в нашому регіоні, а саме його довжина майже 60 км і ширина в деяких місцях більша за 4 км.

Спеціалісти-екологи вважають, що Тилігульський лиман є найчистішим в регіоні, що обумовлено відсутністю інфраструктури. Ми продивилися карту і визначили, що навколо лиману відсутні великі населені пункти та будь які промислові підприємства. Тому в Тилігулі найчистіша та найпрозоріша вода – прозорість води (за даними екологів) сягає майже 7 метрів, при глибині в деяких ділянках до 21 метра. Сьогодні зв'язок Тилігулі з Чорним морем відбувається завдяки невеликому штучному каналу через пісочну пустельну зону. Тому території Тилігульського лиману збереглися в недоторканому стані, особливо морські ландшафти, що сприяло збереженню природних умов для існування різноманітних рослин й тварин, що і обумовлює величезне біологічне різноманіття. Водойма входить до списку водно – болотних угідь, які мають міжнародне значення, насамперед, як місце проживання водоплавних птахів.

Через Одеську область проходять два коридори міжнародної екологічної мережі - Нижньо-Дунайський природний регіон (М1) та Азово-Чорноморський (М2). В той час, як з національної екологічної мережі України через Одеський регіон проходить п'ять коридорів, а регіонального рівня аж чотирнадцять коридорів, серед яких є і Тилігульський.

Вперше, для збереження флори і фауни регіону в 1995 році було виділено 8 тис га території Миколаївської та Одеської областей. Саме на цих територіях відбувалося гніздування зникаючих видів птахів. Того ж року заповідна територія отримала статус ландшафтного парку.

Але вже у 1997 році Департаментом екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації прийнято рішення про виділення під Тилігульський регіональний ландшафтний парк (25.11.1997 №176-XXII) 13954 га, а саме 3973 гектарів суходолу, з них 2405,25 гектарів відноситься до Лиманського (Комінтернівського) району, а 1567,7 гектарів – до Березівського району і 9981 гектарів це акваторія лиману.

Сервісний номер природно-заповідної ділянки 20-к/м-VI- III-ОД, межі - Березівський та Лиманський райони Одеської області.

До складу ландшафтного парку відносяться водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення "Тилігульський". Тилігульський регіональний ландшафтний парк багатий на раритетні види рослин як міжнародного, так і державного рівня, а саме тут росте 22 види раритетних рослин міжнародного та державного рівня охорони, 27 видів раритетних рослин, які мають місцевий охоронний рівень. Також на території парку розташовані місця концентрації та гніздування великої кількості птахів.

На сьогодні до складу парку входять п'ять заказників:

- орнітологічні «Коса Стрілка» та «Тилигульський пересип», -

- ботанічний «Калинівський»,

- ландшафтні «Новониколаївський» та «Каїровський».

Щодо флори і фауни регіону, то вони досить різноманітні:

- флора нараховує: вищих рослин майже 350 різноманітних видів, з яких до Червоної книги України занесено 18 видів;

- фауна нараховує: хребетних тварин - 384 види: риби 56 видів, амфібії 5 видів, рептилії 8 видів, птахи 120 видів птахів і ссавців 26 видів.

В ландшафтному парку оселилася найбільша в Україні зграя птахів і налічує ця зграя майже 7000 пар птахів; з яких кількість зимуючих птахів знаходиться в межах 10000 птахів, а перельотних - майже 8000.

Найулюбленішими місцями гніздування перельотних птахів є ділянки: у верхній частині лиману - чисельні зарості очерету, а в нижній частині - піщані острови.

Представниками Червоної книги України є: баклан малий, кулик-довгоніг, морський зуйок (від 20 до 80 пар), кулик-сорока, косар, коровайка (майже 200 пар), жовта чапля і ін. На території парку зимує біля 25 % європейської популяції великої білої чаплі, а постійними мешканцями є понад 900 птахів.

Вивчати всю велич Тилигульського регіонального ландшафтного парку та ознайомитися з його мальовничими ділянками можливо в рамках пізнавальних екскурсій в супроводі досвідчених екскурсоводів.

За час нашої екскурсії ми пройшли три основні екскурсійні маршрути, що розраховано на 1,5 години, довжиною в 3 км: «Тилигульська пересип», «Отаманська коса», «Ташинський».

За час нашого відпочинку ми також відвідали пляж, помилувалися чудовими заходом та сходом сонця. Але головне, нам сподобалися наші піші прогулянки по трьом екскурсійним маршрутам. Орендуючи човен ми спостерігали за прекрасною природою, за птахами, які сиділи на гніздах.

За останніми даними ЗМІ на території парку оселилися фламінго-фенікси, які переселилися територій Херсонської області за часи війни шукаючи безпечних місць. Вперше проведено унікальне кільцювання 192 пташенят. Пташенята фламінго з'явилися на світ цього року, тому вони отримали українські жовті кільця паспорти з кодовими номерами. До цієї справи долучилися провідні науковці та орнітологи.

Висновки.

1. Територія Тилигульського регіонального ландшафтного парку є домівкою для багатьох рідкісних та зникаючих рослин і тварин.

2. Територія Тилигульського регіонального ландшафтного парку є "найціннішим запасом" української природи, фондом в якому зібрані найцінніші природні скарби Одеського регіону.

3. Для покращення загального стану ми радимо відвідати Тилигульський регіональний ландшафтний парк. Прогулюючись місцевістю парку, де багато білого, лазурного, блакитного та зеленого кольорів мозок людини

переключається на позитивні думки та звільняється накопиченого стресу. Така суміш кольорів заспокоює і саме таку терапію практикують в Тилігульському регіональному ландшафтному парку.

Список літератури

1. Природно-заповідний фонд України. <https://wownature.in.ua/oberihaumo/pryrodno-zapovidnyy-fond/>
2. Бем Є. Організація дозвілля в парках (на прикладі регіонального ландшафтного парку «Тилігульський лиман») Стан та перспективи розвитку культурологічної науки в Україні : зб. тез доповідей Всеукр. наук.-практ. конф. Миколаїв : МФ КНУКіМ, 2015. Ч. 2. С. 51-53.
3. Бурцева П. Ландшафтне різноманіття Миколаївської області: ландшафтний парк «Тилігульський». In: Академику ЛС Бергу - 145 лет 2021 pp. 89-93.
4. Мельник Р., Дьяченко О. Дендрофлора регіонального ландшафтного парку «ТИЛІГУЛЬСЬКИЙ». «Наукові читання імені ВМ Виноградова»: Матеріали V-ої Всеукраїнської науково-практичної конференції науковців, науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, здобувачів вищої освіти, представників органів влади, громадських організацій та підприємств. 25-26 травня 2023 року. Херсон: 2023. 174 с.
5. Олюшинець А. П. Ландшафтний парк «Тилігульський», як культурна спадщина Миколаївської області // Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Миколаїв, 23-24 червня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 108-111.

ПОГРІШАННЯ ЗАГАЛЬНОГО ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ ЧОРНОГО МОРЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЗРОСТАННЯ ЗАХВОРЮВАНOSTІ СЕРЕД ДЕЛЬФІНІВ

Мазовська С.В., Бондаренко І.В., Дьяченко Д.Ю., Ручкін О.М.

Одеський державний аграрний університет, м. Одеса

Актуальність теми. Повномасштабні бойові дії в Україні та підвищений антропогенний тиск останнім часом суттєво впливають на загальний екологічний стан Чорного моря і, зокрема, на здоров'я та чисельність морських ссавців – дельфінів. Вибухи, розливи пального, активне мінування акваторії призводять не тільки до частих травматичних ушкоджень тварин, але й до акустичного забруднення водного середовища, що, у свою чергу, є найбільш вірогідною передумовою спонтанних викидів тварин на узбережжя.

Мета нашої роботи: проаналізувати стану сучасний стан чорноморської фауни та визначити основні проблеми.

Результати досліджень. Загалом, чорноморська фауна це значна кількість як безхребетних, так і хребетних тварин. Серед морських ссавців виділяють три види дельфінів: чорноморська афаліна (*Tursiops truncatus*